

Hva er en lovlighetskontroll?

Først et sitat fra Jan-Peder Andreassen, Statsforvalteren i Troms og Finnmark:

"Er det fremmet krav om lovlighetskontroll av et kommunalt vedtak, fra minst tre av kommunestyrets representanter, skal klagen først underinstansbehandles av det organet som traff vedtaket. Ved underinstansbehandlingen skal organet ta stilling til om det foreligger forhold i saken som gir grunnlag for å ta klagen til følge. Representantene skal på bakgrunn av anførselene i klagen og eventuelt andre opplysninger av faktisk eller rettslig art ta stilling til om de påklagede vedtaket skal opprettholdes, oppheves eller endres. Dersom organet ved sin underinstansbehandling opprettholder vedtaket skal lovlighetsklagen oversendes Statsforvalteren for klagebehandling."

Så en drøfting

Ordlyden i kommunelova § 27-1 er:

"Tre eller flere medlemmer av kommunestyret eller fylkestinget kan sammen kreve at departementet (mi utheving) kontrollerer om et vedtak er lovlig. Et slikt krav må fremmes innen tre uker fra vedtaket ble truffet. Fristreglene i forvaltningsloven § 30 gjelder. Kravet skal settes fram for det organet som traff vedtaket. Hvis organet opprettholder vedtaket, skal saken sendes til departementet.

Hvis særlige grunner tilsier det, kan departementet på eget initiativ kontrollere om et vedtak er lovlig."

Det er altså departementet - ved Statsforvalteren, tidlegare Fylkesmannen - som skal utføre lovlegkontrollen. Der står ikkje at kommunestyret (eller anna organ) skal utføre denne kontrollen. Ein lovlegkontroll er å sjå på som ei klagehandsaming på lik line med anna klagehandsaming av saker. Og som i anna klagehandsaming i forvaltinga, skal saka fyrst opp i det organet som fatta det påklaga vedtaket. Det organet står fritt til å omgjere vedtaket på fritt grunnlag. Dette seier seg sjølv og er heilt innlysande. Eit organ har fullmakt til kva tid som helst å gjere om på tidlegare vedtak - og sjølvsgt også her. Dette betyr sjølvsgt ikkje at organet totalt skal oversjå innhaldet i klagen og la vere å bry seg om det juridiske, men det er ikkje dette organet som utfører lovlegkontrollen (konsekvensen er at dei difor kan gjere som dei vil, men er noko i vedtaket ulovleg, kan det verte gjort om inkje av høgare hald). Dersom organet gjer om på vedtaket (kjem klaga i møte), vert saka ikkje send til Statsforvalteren for lovlegkontroll. Ei omgjering av vedtaket treng difor ikkje juridisk grunngjeving. Kommunestyret (til dømes) har mynde til å fatte det vedtaket dei vil kva tid som helst (men det skal sjølvsgt ikkje vere i strid med lover og reglar).

Grunna det sjølvsgde i innhaldet ovanfor, er det kanskje ikkje so rart at det heller ikkje er presisert nokon stad?

Om dette ikkje skulle vere nok for å overbevise kommunepolitikarane, legg eg ved [Rettleiar frå Kommunal- og regionaldepartementet \(som det heitte då\) "Lovlighetskontroll etter kommuneloven §59"](#). Denne viser til §59 i den gamle kommunelova, og eg kan ikkje sjå at der har kome nokon ny rettleiar på dette punktet som har tilvising til §27 i den nye kommunelova. Då må denne rettleiaren vere å sjå på som gjeldande. Rettleiaren ligg også som tilgjengeleg dokument på regjeringen.no - ikkje under "arkiv" som eventuelt ville bety at han er erstatta av nyare rettleiar. Punkt 6.1.8. kan utdjupe/gje større truverd til teksta ovanfor. Legg difor også ved eige dokument med aktuell tekst.

Skrevet av Fabrice Caline 4. mai 2021

Sitat fra fagdirektør Jan-Peder Andreassen, Statsforvalteren i Troms og Finnmark: privat kommunikasjon, 4. mai 2021.

Kontaktinfo: fabrice.caline@gmail.com - 47293868

Vedlegg 1: Punkt 6.1.8 i veiledning "Lovlighetskontroll etter kommuneloven §59" med uthevet tekst. Veiledningen kan leses i sin helhet på følgende adresse:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veileder-om-lovlighetskontroll-etter-kom/id742405/>

6.1.8 Behandling av saken i organet som har fattet avgjørelsen (vedtaksorganet)

I kommuneloven § 59 nr. 2 heter det at krav om lovlighetskontroll skal fremsettes for «det organ som har truffet den aktuelle avgjørelse.» Det heter videre at «Hvis dette opprettholder avgjørelsen, oversendes saken til departementet.»

Det har vært reist spørsmål om dette innebærer at kommunen/vedtaksorganet har plikt til å ta stilling til saken på nytt, ved å fatte nytt vedtak i saken hvor en enten opprettholder tidligere avgjørelse, eller treffer ny endret avgjørelse.

Forholdet er ikke kommentert i lovens forarbeider. Som ved ordinær klagebehandling etter forvaltningsloven, er det ønskelig at det organet som har truffet avgjørelsen skal få anledning til å se på saken på nytt før den sendes Fylkesmannen for kontroll. Organet får da anledning til eventuelt å endre vedtaket uten at det oversendes for statlig kontroll.

Det samsvarer best med lovens ordlyd «Hvis dette opprettholder...» at vedtaksorganet formelt må ta stilling til saken på nytt. Det er imidlertid tvilsomt om det kan settes som krav at saken må være gjenstand for ny realitetsbehandling og votering i vedtaksorganet før oversendelsen til Fylkesmannen.

Likevel mener departementet det bør synliggjøres i protokollen eller i oversendelsen til Fylkesmannen at avgjørelsen er opprettholdt av vedtaksorganet. Dette (opprettholdelsen) kan skje ved at vedtaksorganet i møte, gjennom votering eller på annen måte, bestemmer at saken skal oversendes til klageinstansen. Dersom det ikke fremkommer noe informasjon som tilsier at kommunen har tatt stilling til om avgjørelsen opprettholdes før oversendelsen til klageinstansen, bør Fylkesmannen sende saken tilbake til kommunen for behandling.

Det fremgår verken av kommuneloven eller forarbeidene en frist for oversendelse til Fylkesmannen. Departementet har tidligere uttalt at lovens regler må suppleres med uskrevne normer for god forvaltningsskikk. Vedtaksorganet bør uten ugrunnet opphold ta stilling til om det ønsker å opprettholde sin avgjørelse. Hva som ligger i «uten ugrunnet opphold», må avgjøres i forhold til den enkelte sak på samme måte som etter forvaltningsloven § 11a. Her er sakens kompleksitet av betydning.

Det er det organet som «har truffet den aktuelle avgjørelsen» som skal ta stilling til saken på nytt. Organet eller administrasjonen kan ha truffet avgjørelsen etter delegert myndighet. Kommunen må som utgangspunkt selv bestemme hvordan lovlighetsklagen skal behandles før oversendelse til Fylkesmannen, men det må gå klart frem at avgjørelsen har blitt tatt stilling til av det organet som opprinnelig traff avgjørelsen. Som øverste organ i kommunen kan likevel kommunestyret selv alltid ta stilling til spørsmålet på vegne av underliggende organ. For å forhindre forsinkelse er det likevel viktig at det ikke legges opp til flertrinns intern behandling av lovlighetsklagen før saken sendes Fylkesmannen. I enkelte tilfeller kan utredningsprinsippet i forvaltningsloven § 17 likevel tilsi at klagen bør forelegges det organet som har delegert sin myndighet til vedtaksorganet.

Både det organet som har fattet avgjørelsen og overordnet organ i kommunen kan når som helst omgjøre avgjørelsen, så lenge slik omgjøring skjer i samsvar med forvaltningslovens bestemmelser. Forvaltningslovens regler om omgjøring gjelder uavhengig av om avgjørelsen er påklaget eller krevd lovlighetskontrollert.

Det har vært spørsmål om hvordan kommunen skal håndtere lovlighetsklager der det er spørsmål om klagevilkårene etter § 59 nr. 1 første punktum er oppfylt. Et flertall i kommunestyret kan ikke nekte tre eller flere kommunestyremedlemmer å få sin lovlighetsklage fremmet for Fylkesmannen ved å legge til grunn at vilkårene for klage ikke er til stede. En slik adgang vil kunne føre til at lovlighetsklager generelt kan avskjæres av flertallet. Dette vil heller ikke være i samsvar med formålet bak ordningen, som er muligheten for kommunestyrets mindretall til å få avgjørelsen prøvet på nytt ved rettslig tvil.

Dersom det fremstår som helt åpenbart at ikke klagevilkårene er oppfylt, for eksempel der det kun er én kommunestyrerepresentant som stiller seg bak klagen, eller klager er et varamedlem som ikke var til stede i møtet der avgjørelsen ble truffet, foreligger det ingen plikt for kommunen til å oversende klagen til Fylkesmannen. Ut over dette må Fylkesmannen som klageinstans alltid ta stilling til hvorvidt vilkårene for lovlighetsklage er oppfylt i det enkelte tilfellet, og kan eventuelt avvise saken dersom vilkårene ikke er til stede.